

GAP BÖLGESİNDE ORGANİK ÜZÜM YETİŞTİRİCİLİĞİ

Gültekin ÖZDEMİR¹, Atilla ÇAKIR²

¹Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, DİYARBAKIR

²Yrd. Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, BİNGÖL

Geliş tarihi / Received: 11.09.2017, Kabul tarihi / Accepted: 20.06.2018

ÖZET

GAP Bölgesi Türkiye yüzölçümünün %9.5'ini, nüfusun ise %9.2'sini oluşturmaktadır. GAP, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsamaktadır. Bölge gerek sahip olduğu ekolojik yapı ve uygulanan kültürel uygulamalarda kullanılan sentetik kimyasal girdilerin azlığı ve gerekse sahip olduğu yerel üzüm çeşit zenginliği ve yöresel üzüm ürünleri üretiminin yaygınlığı nedeniyle önemli bir organik tarım havzasıdır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi ülkemiz bağ alanlarının yaklaşık %25'i ve üzüm üretiminin yaklaşık %15'ini karşılaması dolayısıyla önemli bir bölgedir. Bu bildiri ile GAP bölgesi illerinde organik üzüm yetiştiriciliğinin mevcut durumu, uygulamada yaşanan sorunlar ve geliştirilmesine yönelik önerilerin sunulması amaçlanmıştır. GAP Bölgesinde organik üzüm yetiştiriciliğinin en fazla Adıyaman, Diyarbakır, Mardin ve Kilis illerinde olduğu belirlenmiştir. Bu illeri Şanlıurfa izlemektedir. Batman, Gaziantep, Siirt ve Şırnak illerinde organik üzüm üretim miktarının yok denecek kadar düşük miktarlarda olduğu dikkat çekmektedir. GAP bölgesi bağlarının gerek yetiştirilen üzüm çeşitleri ve uygulanan yetiştirme teknikleri gerekse üzümde elde edilen pekmez, pestil gibi yöresel üzüm ürünlerinin üretimi ve pazarlanması bakımından önemli bir organik tarım potansiyeline sahip olduğu saptanmıştır. Bağlarda gerçekleştirilen toprak ve bitki besleme ile bitki koruma uygulamalarının genellikle organik tarım kapsamında izin verilen uygulamalar düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: GAP, organik üzüm, organik bağ, organik yetiştiricilik

ORGANIC VITICULTURE IN GAP REGION OF TURKEY

ABSTRACT

The GAP region constitutes 9.5% of Turkey's surface area and 9.2% of its population. Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa and Şırnak are in GAP region. The region has still a great potential for organic viticulture due to traditional growing practices, soil tillage, fertilization, very low usage of pesticides. Southeastern Anatolian Project (GAP) region provided about 25% of total vineyard area, and about 15% of total grape production of Turkey. The present study aimed to emphasize both organic viticulture potential of GAP region and soil, plant nutrition and plant protection applications compatible with organic viticulture in the region. The region has an important potential of organic grape growing due to the currently growing grape varieties, utilized growing techniques and traditional grape products, and values. In vineyard of the region, soil and plant nutrition, pest management applications were generally found to be in accordance with permitted applications of organic agriculture.

Keywords: GAP, organic grape, organic viticulture

GİRİŞ

Ülkemizde organik tarım faaliyetleri 1984 yılında yabancı firmaların organik kuru üzüm talepleri ile başlamıştır [2, 3]. Bu tarihten itibaren ülkemizde organik tarıma uygun alanlarda yetiştirilen ürünlerin sayısı yıllar içerisinde önemli bir artış göstermiştir. 2002

yılında 150 olan organik ürün sayımız 2008 yılında en yüksek değer olan 247 sayısına ulaşmıştır.

Organik üretim yapan çiftçi sayımız yıllara göre artmaktadır. 2002 yılında 12.428 olan çiftçi sayısı 2015 yılında 69.967 olmuştur. Benzer şekilde organik yetiştiricilik alanlarımızda da yıllara göre önemli artışlar

meydana gelmiştir. 2002 yılında organik yetiştiricilik alanımız 57.356 ha iken 2015 yılında 486.069 ha'ya yükselmiştir. Doğal toplama alanlarında yıllara göre bir azalma söz konusudur. 2015 yılında 29.199 ha doğal toplama alanı bulunmaktadır [1].

GAP Bölgesi illeri ülkemizin organik tarım alanı ve üretiminde önemli bir paya sahiptir. Ülkemizin 515.268 ha toplam organik üretim alanının 30.994 ha'ı ve 1.829.291 ton organik üretimin 130.199 ton'unu GAP Bölgesi illeri karşılamaktadır. İller karşılaştırıldığında en fazla üretim alanı ve üretimin Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin ve Gaziantep illerinde olduğu görülmektedir. Bu illerde şu anda 2.928 organik üretim yapan çiftçi, 30.885 ha yetiştiricilik alanı, 108 ha nadas alanı, 30.994 ha toplam üretim alanı ve 130.199 ton organik üretim gerçekleştirilmektedir [1].

Türkiye şu anda 515.268 ha toplam organik üretim alanında 1.829.291 ton bitkisel üretim gerçekleştirmektedir. Ülkemizde toplam üretim alanında yıllara göre bir azalma yaşanırken üretim miktarında artış meydana gelmektedir. Bu artışta organik yetiştirme tekniklerinde modern tekniklerin kullanılmaya başlaması ve yeni teknolojilerin etkisi büyüktür. Çiftçilerimiz bu konudaki güncel gelişmeleri takip ederek uygulamaya başlamışlardır. Ayrıca Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı başta olmak üzere farklı kurum ve kuruluşların organik tarımın gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla çiftçilere farklı destekleri bulunmaktadır.

Organik olarak üretilen ürünler içerisinde üzüm katma değerli farklı ürünlere işlenebilme yeteneğinden dolayı en değerli ürünlerden birisidir [4]. Organik üzüm yetiştiriciliği ülkemizde yıllar içerisinde önemli bir artış göstermiştir. Şu anda 117.993 ton organik üzüm üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu üretimin büyük bölümü Ege bölgesinden karşılanmaktadır. Ancak son yıllarda GAP bölgesi illerinde de organik üzüm üretimine yönelik faaliyetler yoğunlaşmış durumdadır [3]. GAP illerinde şu anda 15.383 ton organik üzüm üretimi söz konusudur (Çizelge 3). Bu bildiri ile GAP Bölgesi illerinde gerçekleştirilen organik üzüm yetiştiriciliği, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

ORGANİK ÜZÜM YETİŞTİRİCİLİĞİ

GAP bölgesi illeri sahip olduğu ekolojik yapı ve uygulanan kültürel uygulamalarda kullanılan sentetik kimyasal girdilerin azlığı nedeniyle önemli bir organik tarım havzası durumundadır [3, 4].

Bu bölgede organik üzüm üretimine ait istatistikler incelendiğinde en fazla üretimin Diyarbakır (7.767 ton), Adıyaman (4.217 ton), Kilis (2.015 ton), Mardin (956 ton), Gaziantep (424 ton) ve Batman (1 ton) illerinde olduğu görülmektedir. Şanlıurfa, Siirt ve Şırnak illerinde organik üzüm üretimi yok denecek kadar azdır. Bu durum bağlarda yapılan uygulamaların büyük bir kısmının organik tarım tekniklerine uygun olarak gerçekleştiriliyor olmasına rağmen üreticiler tarafından sertifikasyon işlemlerinin yaptırılmamış olmasından kaynaklanmaktadır (Çizelge 1).

GAP Bölgesi illerinin organik tarım istatistikleri ile illerde en çok üretimi gerçekleştirilen organik ve geçiş süreci ürünlerine ait bilgiler Çizelge 2-23'te verilmiştir. Bu veriler incelendiğinde üretim miktarı bakımından üzüm organik ürünler içerisinde Diyarbakır, Adıyaman, Kilis ve Gaziantep illerinde ilk sıralarda yer almaktadır.

Diyarbakır ili 578 çiftçi ile toplam 1.396 ha alanda 7.860 ton üretim gerçekleştirmektedir. İlde gerçekleştirilen organik üretimin Türkiye üretimi içerisindeki payına baktığımızda üretimin %0.48, toplam alanın ise %0.37'sinin Diyarbakır ilinden karşılandığı görülmektedir. Diyarbakır ilinde üretilen organik ürünler incelendiğinde (Çizelge 3) organik üretimde %62.9, geçiş süreci üretiminde %55.8 ile sofralık üzüm üretimi ilk sırada yer almaktadır. Üzüm çok sayıda çeşit zenginliği ve üzüm suyu, pekmez, pestil, sucuk gibi farklı değerlendirme şekilleri dolayısıyla organik ürünler içerisinde tüketiciler tarafından da en çok tercih edilen ürünler arasında yer almaktadır. İlerleyen yıllarda özellikle Dicle ilçesinde yoğunlaşan üretimin diğer ilçelerde de artacağı düşünülmektedir.

Adıyaman ilinde organik üretim değerleri incelendiğinde 7.088 ton üretim ile Türkiye üretiminin %0.44'ünü karşıladığı görülmektedir. Toplam 165 üretici 953 ha

alanda organik üretim gerçekleştirmektedir. Adıyaman ilinde organik üzüm üretimi incelendiğinde organik aşamada 1.480 ton, geçiş süreci aşamasında ise 2.363 ton üretimin olduğu dikkat çekmektedir. İlde gerçekleştirilen toplam organik üretimin %20'sini üzüm oluşturmaktadır. İlerleyen yıllarda özellikle Besni ilçesinde yoğunlaşan üretimin diğer ilçelerde de artacağı düşünülmektedir (Çizelge 5, 6, 7).

Kilis ili GAP Bölgesi illeri içerisinde özellikle organik zeytin ve zeytinyağı ile gündeme gelmektedir. Kilis ilinde zeytinden sonra en önemli geçim kaynağı bağcılıktır. Üzüm organik üretimin %1.7, geçiş süreci üretiminin ise %38'ini oluşturmaktadır. İlerleyen yıllarda geçiş sürecini tamamlayan organik ürünler içerisinde üzümün ilk sıralarda yer alacağı görülmektedir. İlde toplam 2.015,8 ton organik üzüm üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu üretim ile Kilis ili GAP illeri içerisinde 3. sırada yer almaktadır (Çizelge 1 ve Çizelge 8, 9, 10).

Gaziantep ili 85 üretici ile 1.215 ha alanda 5.472 ton organik üretim gerçekleştirmektedir. Bu üretim ile Türkiye üretimin %34'ünü karşılamaktadır. İlde özellikle çekirdekli kurutmalık üzüm yetiştiriciliğinin organik üretimde ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Kurutmalık üzüm geçiş süreci üretimin %3.3, organik üretimin ise %2.9'unu karşılamaktadır (Çizelge 11, 12, 13).

Şanlıurfa ili özellikle Buğday, Pamuk ve Mercimek bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Ülkemizde gerçekleştirilen organik üretimin %2.25'i Şanlıurfa ili tarafından karşılanmaktadır. Şanlıurfa ilinde sertifikalı organik üzüm üretimi söz konusu değildir (Çizelge 14, 15, 16).

Mardin ili toplam 956 ton üzüm üretimi ile GAP bölgesi illeri içerisinde 4. sırada yer almaktadır. Bu ilimizde organik geçiş sürecinde kurutmalık (541 ton) ve sofralık (360 ton) üzüm üretimi gerçekleştirilmektedir (Çizelge 17, 18, 19).

Batman, Şırnak ve Siirt illerimiz organik bitkisel üretim bakımından çok önemli potansiyele sahip illerimizdir. Batman ilinde şu anda üretim daha çok buğday ve mercimek üzerinde yoğunlaşmış durumdadır. Şırnak ve Siirt illerimizde ise çok ciddi oranda organik bal üretim kapasitesi bulunmaktadır. Bu illerde bitkisel üretim organik tarım

tekniklerine uygun olarak yapılıyor olmasına rağmen sertifikasyon işlemleri tamamlanmadığı için üretim resmi kayıtlarda yok denecek kadar azdır (Çizelge 20, 21, 22, 23).

GAP Bölgesi illerinde konvansiyonel üzüm yetiştiriciliğinde verim ve kaliteyi olumsuz yönde etkileyen bağ yerinin seçimi, fidan temini, çeşit ve anaç seçimi, asmaların çok yaşlı olması, sulama, gübreleme, toprak işleme ile hastalık ve zararlılarla mücadele gibi yetiştirme tekniklerinde yapılan yanlış uygulamalar organik üzüm yetiştiriciliğinde de önemli kayıplara neden olabilmektedir. Bu sorunları birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bu nedenle organik yetiştiricilikte istenen kalitenin elde edilebilmesi için bu konularda yapılan hataların önüne geçilmesi zorunludur.

Çizelge 1. GAP Bölgesi illeri organik üzüm üretim miktarları [1]

Table 1. Organic grape production in the GAP region [1]

İller Cities	Organik üretim (ton) Organic production	Geçiş süreci üretim (ton) Transition process	Toplam üretim (ton) Total production
Diyarbakır	4945.3	2822	7767.3
Adıyaman	1480.8	2737	4217.8
Kilis	59.8	1956	2015.8
Mardin	55.8	901	956.8
Gaziantep	264.9	160	424.9
Şanlıurfa	0	0	0
Batman	0	1	1
Siirt	0	0	0
Şırnak	0	0	0
Toplam Total	6806.6	8577	15383.6

Çizelge 2. Diyarbakır İli organik tarım istatistikleri [1]

Table 2. Organic agriculture statistics in Diyarbakir province [1]

	Diyarbakır	Türkiye	Oran (%)
Çiftçi Sayısı Number of Farmers	578	45991	1.26
Üretim Alanı (ha) Production Area	1265	338977	0.37
Doğadan Toplama Alanı (ha) Collecting Area From Nature	0	34106	0.00
Nadas Alanı (ha) Fallow Field	130	5959	2.18
Toplam Alan (ha) Total Area	1396	379042	0.37
Üretim Miktarı (ton) Production Amounts	7860	1627106	0.48

Çizelge 3. Diyarbakır ilinde üretilen organik ürünler [1]

Table 3. Organic products in Diyarbakir province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Üzüm (Sofralık)	4945.3	62.9
2	Buğday	996.2	12.7
3	Darı	470.7	6.0
4	Kavun	409.4	5.2
5	Badem	319.5	4.1
6	Antep Fıstığı	162.3	2.1
7	Nohut	133.8	1.7
8	Burçak	120.6	1.5
9	Arpa	107.6	1.4
10	Mercimek	90.7	1.2
Toplam Üretim Total Production		7860	

Çizelge 6. Adıyaman ilinde üretilen organik ürünler [1]

Table 6. Organic products in Adiyaman province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Nar	2856.2	40.3
2	Üzüm (Sofralık)	1480.8	20.9
3	Karpuz	1106.1	15.6
4	Zeytin	489.1	6.9
5	Buğday	272.4	3.8
6	Arpa	208.8	2.9
7	Badem	122.9	1.7
8	Antep Fıstığı	128.4	1.8
9	Mercimek	109.1	1.5
10	Nohut	103.2	1.5
Toplam Üretim Total Production		7088	

Çizelge 4. Diyarbakır ilinde üretilen geçiş süreci organik ürünler [1]

Table 4. Transition organic products in Diyarbakir province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Üzüm (Sofralık)	2822	55.8
2	Buğday	1012	20.0
3	Badem	284	5.6
4	Darı	195	3.9
5	Antep Fıstığı	175	3.5
6	Nar	90	1.8
7	Kavun	89	1.8
8	Elma	89	1.8
9	Ceviz	66	1.3
10	Nohut	60	1.2
Toplam Üretim Total Production		5060	

Çizelge 7. Adıyaman ilinde üretilen geçiş süreci organik ürünler [1]

Table 7. Transition organic products in Adiyaman province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Antep Fıstığı	5837	36.4
2	Nar	2658	16.6
3	Üzüm (Sofralık)	2363	14.7
4	Buğday	1127	7.0
5	Badem	927	5.8
6	Zeytin	864	5.4
7	Ceviz	634	4.0
8	Üzüm (Kurutmalık)	374	2.3
9	Arpa	310	1.9
10	Yonca	191	1.2
Toplam Üretim Total Production		16046	

Çizelge 5. Adıyaman ili organik tarım istatistikleri [1]

Table 5. Organic agriculture statistics in Adiyaman province [1]

	Adıyaman	Türkiye	Oran (%)
Çiftçi Sayısı Number of Farmers	165	45991	0.36
Üretim Alanı (ha) Production Area	952	338977	0.28
Doğadan Toplama Alanı (ha) Collecting Area From Nature	0	34106	0.00
Nadas Alanı (ha) Fallow Field	1	5959	0.02
Toplam Alan (ha) Total Area	953	379042	0.25
Üretim Miktarı (ton) Production Amounts	7088	1627106	0.44

Çizelge 8. Kilis ili organik tarım istatistikleri [1]

Table 8. Organic agriculture statistics in Kilis province [1]

	Kilis	Türkiye	Oran (%)
Çiftçi Sayısı Number of Farmers	228	45991	0.50
Üretim Alanı (ha) Production Area	2029	338977	0.60
Doğadan Toplama Alanı (ha) Collecting Area From Nature	0	34106	0.00
Nadas Alanı (ha) Fallow Field	0	5959	0.00
Toplam Alan (ha) Total Area	2029	379042	0.54
Üretim Miktarı (ton) Production Amounts	3616	1627106	0.22

Çizelge 9. Kilis ilinde üretilen organik ürünler [1]

Table 9. Organic products in Kilis province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Zeytin	2 786.2	77.1
2	Buğday	271.2	7.5
3	Mercimek	190.8	5.3
4	Nar	153.9	4.3
5	Nohut	131.7	3.6
6	Üzüm (Sofralık)	59.8	1.7
7	Biber	10.2	0.3
8	Arpa	9.4	0.3
9	Antep Fıstığı	2.2	0.1
10	Ceviz	0.2	0.0
Toplam Üretim Total Production		3616	

Çizelge 12. Gaziantep ilinde üretilen organik ürünler [1]

Table 12. Organic products in Gaziantep province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Nar	2 148.2	39.3
2	Antep Fıstığı	1 136.4	20.8
3	Zeytin	678.2	12.4
4	Buğday	394.6	7.2
5	Mısır	233.1	4.3
6	Arpa	185.5	3.4
7	Üzüm (Kurutmalık)	159.0	2.9
8	Kiraz	112.6	2.1
9	Üzüm (Sofralık)	105.9	1.9
10	Elma	82.4	1.5
Toplam Üretim Total Production		5 472	

Çizelge 10. Kilis ilinde üretilen geçiş süreci organik ürünler [1]

Table 10. Transition organic products in Kilis province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Zeytin	2 733	53.15
2	Üzüm (Sofralık)	1 956	38.04
3	Antep Fıstığı	253	4.92
4	Biber	94	1.83
5	Buğday	85	1.65
6	Arpa	9	0.18
7	İncir	6	0.12
8	Nar	3	0.06
9	Ceviz	3	0.06
10	Badem	0	0.00
Toplam Üretim Total Production		5142	

Çizelge 13. Gaziantep ilinde üretilen geçiş süreci organik ürünler [1]

Table 13. Transition organic products in Gaziantep province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Zeytin	1 642	33.8
2	Antep Fıstığı	1 151	23.7
3	Buğday	545	11.2
4	Arpa	506	10.4
5	Nar	320	6.6
6	Üzüm (Kurutmalık)	160	3.3
7	Nohut	102	2.1
8	Mısır	76	1.6
9	Elma	67	1.4
10	Ceviz	51	1.1
Toplam Üretim Total Production		4 855	

Çizelge 11. Gaziantep ili organik tarım istatistikleri [1]

Table 11. Organic agriculture statistics in Gaziantep province [1]

	Gaziantep	Türkiye	Oran (%)
Çiftçi Sayısı Number of Farmers	85	45 991	0.18
Üretim Alanı (ha) Production Area	1 215	338 977	0.36
Doğadan Toplama Alanı (ha) Collecting Area From Nature	0	34 106	0.00
Nadas Alanı (ha) Fallow Field	0	5 959	0.00
Toplam Alan (ha) Total Area	1 215	379 042	0.32
Üretim Miktarı (ton) Production Amounts	5 472	1 627 106	0.34

Çizelge 14. Şanlıurfa ili organik tarım istatistikleri [1]

Table 14. Organic agriculture statistics in Şanlıurfa province [1]

	Şanlıurfa	Türkiye	Oran (%)
Çiftçi Sayısı Number of Farmers	250	45 991	0.54
Üretim Alanı (ha) Production Area	9 465	338 977	2.79
Doğadan Toplama Alanı (ha) Collecting Area From Nature	0	34 106	0.00
Nadas Alanı (ha) Fallow Field	4	5 959	0.07
Toplam Alan (ha) Total Area	9 469	379 042	2.50
Üretim Miktarı (ton) Production Amounts	36 660	1 627 106	2.25

Çizelge 15. Şanlıurfa ilinde üretilen organik ürünler [1]

Table 15. Organic products in Sanliurfa province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Buğday	11989.3	32.7
2	Pamuk	10060.0	27.4
3	Mercimek	6673.9	18.2
4	Mısır	3398.0	9.3
5	Arpa	1562.1	4.3
6	Biber	734.0	2.0
7	Soya	467.5	1.3
8	Çeltik	437.5	1.2
9	Antep Fıstığı	305.4	0.8
10	Zeytin	281.4	0.8
Toplam Üretim Total Production		36660	

Çizelge 18. Mardin ilinde üretilen organik ürünler [1]

Table 18. Organic products in Mardin province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Mısır	4 495.1	52.4
2	Buğday	3 400.4	39.7
3	Mercimek	493.4	5.8
4	Nar	57.9	0.7
5	Üzüm (Sofralık)	55.8	0.7
6	Arpa	48.0	0.6
7	Pamuk	21.0	0.2
8	İncir	2.2	0.0
9	Ceviz	0,0	0.0
10	Kayısı	0,0	0.0
Toplam Üretim Total Production		8 574	

Çizelge 16. Şanlıurfa ilinde üretilen geçiş süreci organik ürünler [1]

Table 16. Transition organic products in Sanliurfa province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Pamuk	2 304	28.4
2	Buğday	1 919	23.7
3	Nar	1 113	13.7
4	Mercimek	918	11.3
5	Mısır	819	10.1
6	Arpa	504	6.2
7	Zeytin	146	1.8
8	Antep Fıstığı	79	1.0
9	Çeltik	71	0.9
10	Yonca	46	0.6
Toplam Üretim Total Production		8 107	

Çizelge 19. Mardin ilinde üretilen geçiş süreci organik ürünler [1]

Table 19. Transition organic products in Mardin province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Buğday	1 780	22.6
2	Domates	1 345	17.1
3	Mısır	1 317	16.7
4	Kavun	878	11.2
5	Biber	632	8.0
6	Üzüm (Kurutmalık)	541	6.9
7	Brokoli	517	6.6
8	Üzüm (Sofralık)	360	4.6
9	İspanak	228	2.9
10	Mercimek	227	2.9
Toplam Üretim Total Production		7 867	

Çizelge 17. Mardin ili organik tarım istatistikleri [1]

Table 17. Organic agriculture statistics in Mardin province [1]

	Mardin	Türkiye	Oran (%)
Çiftçi Sayısı Number of Farmers	29	45 991	0.06
Üretim Alanı (ha) Production Area	1 268	338 977	0.37
Doğadan Toplama Alanı (ha) Collecting Area From Nature	0	34 106	0.00
Nadas Alanı (ha) Fallow Field	0	5 959	0.00
Toplam Alan (ha) Total Area	1 268	379 042	0.33
Üretim Miktarı (ton) Production Amounts	8 574	1 627 106	0.53

Çizelge 20. Batman ili organik tarım istatistikleri [1]

Table 20. Organic agriculture statistics in Batman province [1]

	Batman	Türkiye	Oran (%)
Çiftçi Sayısı Number of Farmers	7	45 991	0.02
Üretim Alanı (ha) Production Area	236	338 977	0.07
Doğadan Toplama Alanı (ha) Collecting Area From Nature	0	34 106	0.00
Nadas Alanı (ha) Fallow Field	14	5 959	0.23
Toplam Alan (ha) Total Area	250	379 042	0.07
Üretim Miktarı (ton) Production Amounts	782	1 627 106	0.05

Çizelge 21. Batman ilinde üretilen organik ürünler [1]

Table 21. Organic products in Batman province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Buğday	543.8	69.5
2	Mercimek	238.1	30.4
3	Elma	0.1	0.0
4	Antep Fıstığı	0.0	0.0
5	Ceviz	0.0	0.0
6	Çilek	0.0	0.0
7	Nadas	0.0	0.0
8	Üzüm (Kurutmalık)	0.0	0.0
Toplam Üretim Total Production		782	

Çizelge 22. Batman ilinde üretilen geçiş süreci organik ürünler [1]

Table 22. Transition organic products in Batman province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Çilek	10 480	95.7
2	Antep Fıstığı	249	2.3
3	Buğday	201	1.8
4	Mercimek	26	0.2
5	Üzüm (Kurutmalık)	1	0.0
6	Ceviz	0	0.0
7	Elma	0	0.0
8	Nadas	0	0.0
Toplam Üretim Total Production		10 956	

Çizelge 23. Siirt ilinde üretilen geçiş süreci organik ürünler [1]

Table 23. Transition organic products in Siirt province [1]

	Ürün Adı Product Name	Üretim Miktarı (ton) Production Amount	Oran (%) Percentage
1	Nar	345	99.7
2	Antep Fıstığı	1	0.3
3	Nadas	0	0.0
Toplam Üretim Total Production		346	

SONUÇ VE ÖNERİLER

GAP bölgesi illerinden Diyarbakır, Adıyaman, Kilis ve Mardin illeri çok yüksek bir üzüm yetiştirme potansiyeline sahiptir. Bu potansiyeli değerlendirmek amacıyla illerde

Gıda, Tarım ve Hayvancılık il müdürlükleri öncülüğünde sertifikasyon süreçleri başlatılmış ve organik üzüm üretimine geçilmiştir [4]. Ancak bu çalışmalar oldukça yetersizdir. Özellikle mevcut bağlar yerine Amerikan asma anaçları üzerine aşılı fidanlar ile kurulacak yeni bağlarda, organik bağcılık teknikleri uygulanarak kaliteli üzüm yetiştiriciliğine yönelik çalışmalara hız verilmelidir. GAP illerimizde sertifikasyon ücretlerinin devlet tarafından karşılanması ve üretici örgütlenmelerine teşvikler uygulanması konularında daha somut adımlar atılmalıdır. Ayrıca üniversite, sanayi, kamu ve çiftçi arasında işbirliğini sağlayıcı projelere öncelik verilmelidir. Ulusal ve Uluslararası işbirliklerini geliştirici çalışmalar artırılarak bölgede üretilen organik ürünlerin pazarlanması konusunda yaşanan sorunlara çözüm üretilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Anonim, 2016. Türkiye Organik Tarım İstatistikleri. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Organik Tarım Bilgi Sistemi (OTBİS) Kayıtları (<http://www.tarim.gov.tr/konular/bitkisel-uretim/organik-tarim/istatistikler>) (Erişim Tarihi: 2016)
2. Çelik, H., B. Kunter, G. Söylemezoğlu, A. Ergül, H. Çelik, H. Karataş, G. Özdemir ve A. Atak, 2010. Bağcılığın Geliştirilmesi Yöntemleri ve Üretim Hedefleri. Türkiye Ziraat Mühendisliği 7. Teknik Kongresi, 11–15.01.2010, Ankara, Bildiriler Kitabı 1, s:493–513.
3. Özdemir, G., 2016. Diyarbakır İlinin Organik Üzüm Yetiştirme Potansiyeli ve Yaygınlaştırılması Faaliyetleri. GAP TEYAP Tarımsal Eğitim ve Yayım Projesi Dergisi, 3:22–29.
4. Özdemir, G., H. Karataş, A. Bayram, İ. Doran ve İ. Gül, 2009. GAP Bölgesi Organik Bağcılık Potansiyeli ve Organik Tarım Uygulamaları, 1. GAP Organik Tarım Kongresi, 17–20.11.2009, Şanlıurfa. s:144–155.